

MATERIAŁY
XI MIĘDZYNARODOWEJ
NAUKOWI-PRAKTYCZNEJ KONFERENCJI

«NAUKA I INOWACJA - 2015»

07-15 października 2015

Volume 8
Filologiczne nauki

Przemysław
Nauka i studia
2015

Wydawca: Sp. z o.o. «Nauka i studia»

Redaktor naczelna: Prof. dr hab. Sławomir Górniak.

Zespół redakcyjny: dr hab. Jerzy Ciborowski (redaktor prowadzący), mgr inż. Piotr Jędrzejczyk, mgr inż. Zofia Przybylski, mgr inż. Dorota Michałowska, mgr inż. Elżbieta Zawadzki, Andrzej Smoluk, Mieczysław Luty, mgr inż. Andrzej Leśniak, Katarzyna Szuszkiewicz.

Redakcja techniczna: Irena Olszewska, Grażyna Klamut.

Dział sprzedaży: Zbigniew Targalski

Adres wydawcy i redakcji:

37-700 Przemyśl, ul. Łukasieńskiego 7

tel (0-16) 678 33 19

e-mail: praha@rusnauka.com

Druk i oprawa:

Sp. z o.o. «Nauka i studia»

Cena 54,90 zł (w tym VAT 22%)

Materiały XI Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Nauka i inowacja - 2015» Volume 8. Filologiczne nauki. : Przemyśl. Nauka i studia - 96 str.

W zbiorze ztrzymają się materiały XI Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Nauka i inowacja - 2015». 07-15 października 2015 po sekcjach: Filologiczne nauki.

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Żadna część ani całość tej publikacji nie może być bez zgody

Wydawcy – Wydawnictwa Sp. z o.o. «Nauka i studia» – reprodukowana,

Użyta do innej publikacji.

ISBN 978-966-8736-05-6

© Kolektyw autorów, 2015

© Nauka i studia, 2015

SPIS

FILOLOGICZNE NAUKI

METODYKA NAUCZANIA JĘZYKA I LITERATURY

- Шутак Л.Б., Навчук Г.В. Формування комунікативної компетенції у процесі вивчення української мови як іноземної..... 3
- Гармаш О.Л. Вербалізація лінгво-ментальних інновацій, утворених за участю морфологізованого концепта MICRO– 6

**TEORETYCZNE I METODOLOGICZNE
PROBLEMY BADANIA JĘZYKA**

- Павлюк Р.О. Сучасні лінгвістичні дослідження творів Дж.К.Ролінг про Гаррі Поттера..... 9
- Джабранлова С.Р. Фреймовая организация лексики и ее отличие от других лексических систематизаций..... 13
- Баланюк С.С. Семантична структура англійського прикметника particular за метамовними компонентами значення 17
- Одинцова Г.С. Структурно-семантичні особливості лінгвістичних афоризмів..... 23
- Ахметова А. Қазақ тіліндегі шылау сөздердің мағыналық түрлері..... 25
- Кабаченко І.Л. Значення поняття «науково-популярного стилю» та особливості його перекладу..... 28
- Назарова М.Г. Особенности употребления английских заимствований в современном русском языке..... 31

**METODY I PRZYJĘCIA KONTROLI POZIOMU
POSIADANIA JĘZYKIEM OBCYM**

- Петрова Е.А. Формирование социокультурной составляющей коммуникативной компетенции 35

AKTUALNE PROBLEMY TŁUMACZENIA

- Кикоть В.М., Кулик М.О. Особливості та засоби перекладу лексичних оказіоналізмів у творах наукової фантастики 38
- Бойко Д.Ю. Відтворення національно-культурної специфіки англійських фразеологічних одиниць з елементами назв тварин українською мовою..... 41

TEORETYCZNE I METODOLOGICZNE PROBLEMY BADANIA JĘZYKA

Павлюк Роман Олександрович

Київський університет імені Бориса Грінченка

СУЧАСНІ ЛІНГВІСТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ТВОРІВ ДЖ. К. РОЛІНГ ПРО ГАРРІ ПОТТЕРА

Сучасні швидкі темпи розвитку суспільства та інновацій впливають та пришвидчують розвиток усіх сфер життєдіяльності людини, зокрема впливають на, здавалося б, усталену систему – мову. Це стосується і англійської мови: з'являються нові лексеми та відбуваються словотвірні зміни. Тому не дивно, що сучасна лінгвістика всебічно вивчає нові номінативні одиниці лексичного рівня. Відповідно, словотвір, творення нових okazionalizmів, залишається чи не основним джерелом поповнення лексичного складу англійської мови. Таке розуміння процесу сучасного словотвору дає змогу детальніше зрозуміти закономірності утворення нових лексем в англійській мові сучасного періоду.

Сучасні прозові твори є одним із основних джерел поповнення лексичного складу сучасної англійської мови, оскільки вони написані новою генерацією письменників, які намагаються створити новий, відмінний від інших текст, який має відповідати сучасності, містити нові слова, тим самим, збагачуючи існуючий лексичний склад сучасної мови.

Процес сучасної індивідуальної авторської слово- та мовотворчості – процес постійний і є широкою цариною для досліджень. Одним із таких творів, є цикл творів у жанрі «фентезі» про хлопчика-чарівника Гаррі Поттера Джоан Кетлін Ролінг.

У більшості робіт лінгвістичного напрямку учені, як правило, вивчають проблему перекладу текстів, окремих лексичних одиниць, власних імен, створених письменницею, або порівнюють тексти Дж. К. Ролінг з текстами творів інших англосмовних авторів. Незважаючи на підвищений інтерес до творчості Дж. К. Ролінг, існує мало досліджень у яких присутній морфологічний та етимологічний аналіз лексем письменниці.

Популярність серії творів Дж. К. Ролінг нині майже ні в жодній людині не викликає сумнівів: «Гаррі Поттера» обговорюють на дитячих майданчиках, на прогулянках, у сімейному колі, теле- і радіоефірі, на наукових конференціях. Світ хлопчика-чарівника, на превеликий подив, швидко розростається, освоюючи матеріальну та інформаційну царини повсякденності. Підтвердженням цього можуть слугувати великі накладі друкарських і відеовидань в різних країнах,

Інтернет-товариства багатомільйонних фанатів, випуск товарів з атрибутикою вигаданої реальності Дж. К. Ролінг.

Як і попередникам, широковідомим міфологічним сагам «Властителю кілець» Дж. Толкієна і «Зоряним війнам» Дж. Лукаса, творіві Дж. К. Ролінг вдалося розширити межі друкарського аркуша і телевізійного екрану та, на перший погляд, несподівано скласти конкуренцію класичному, майже усталеному жанру «фентезі».

Сучасний спектр досліджень творів про Гаррі Поттера досить різноманітний: науковців цікавлять як лінгвістичні аспекти твору, так і педагогічні. Нині досить широко досліджено особливості перекладу текстів про Гаррі Поттера українською та російською мовами, стилістичні засоби перекладу та стилістика автентичного тексту твору, різні аспекти базисів творення лексики у творах про Г. Поттера, їх історичні та лінгвостилістичні основи.

Зокрема С. Солодовою проведено ґрунтовне дослідження лінгвокогнітивних характеристик композиції тексту англійських казок Дж. К. Ролінг [4]. У своїй роботі авторка виділяє такі композиційні прийоми: прийом актуалізації художнього часу та простору, прийом маніпуляції світами, прийом інтертекстуалізації, прийом опозиції реального та чарівного світів [4].

Стосовно предмету нашого дослідження, цікавим та цінним є авторська інтерпретація лексичних одиниць поттеріани. С. Солодова зазначає, що характерною рисою лексичного рівня тексту є численні неологізми. Авторка наводить деякі приклади засобів їх створення: суфіксація за моделями: $v + -or = N$ (*Dementor*: сліпі демони, які висмоктують душу); $n + -er = N$ (*Howler*: гримовісник – лист, який лементує); префіксація за моделями: $un- + n + -ing = N$ (*Unfogging*: розсіювання туману), $counter- + n = N$ (*Countercurse*: контр-закляття), $anti- + n + -ing = N$ (*Anticheating*: чаклування проти списування) [4, 14].

С. Солодова наводить приклади і неологізмів за структурою словоскладання: $n1 + n2 = N$ (*Deathday Party*: ювілей смерті; *Broomcare*: посібник з догляду за мітлою; *Dungbomb*: грязьова бомба; *Butterbeer*: вершкове пиво; *Gobstones*: плійо-камені); $(n1 + n2)ed + n3 = N$ (*Crumple-Horned Snorkack*: морщерогий кізляк); телескопії: $ab + cd = acd$ (*Remembrall*: нагадувалка); латинізації, що полягає у додаванні до англійської основи закінчень походження з латини: *Petrificus Totalus* (*Petrificus Totalus* – закляття, яке перетворює будь-який предмет на камінь), *Wingardium Leviosa* (*Wingardium Leviosa* – закляття для того, щоб будь-який предмет висів у повітрі), *Expelliarmus* (*Expelliarmus* – закляття, яке позбавляє людину зброї), *Confundus Charm* (*Confundus* – закляття, яке заганяє розум) [4, 15].

Дослідженню відтворення стилістичних засобів у перекладі дитячої художньої літератури (на матеріалі українських, німецьких російських перекладів творів Дж. К. Ролінг) присвячена робота вітчизняного науковця А. Потапової [3]. Авторкою вперше на теренах України проведено комплексне дослідження проблем відтворення стилістичних засобів у перекладі творів художньої дитячої літератури; визначено критерії якості перекладу творів, призначених спеціально

для дітей; запропоновано прагматичний підхід до відтворення стилістичних засобів у перекладі дитячої літератури, який передбачає поділ стилістичних засобів на такі, що підлягають прагматичній адаптації в перекладі, й такі, що їй не підлягають. Результати дослідження дозволяють уточнити розуміння естетики перекладу художньої літератури для дітей.[3, 3].

І. Терсіною у дисертаційній роботі «Прикметникові словосполучення у текстах поттеріани: системні та ідіолектичні особливості» проаналізовано прикметникові словосполучення у текстах поттеріани, а саме їх системні та ідіолектичні особливості.

У процесі дослідження авторкою було з'ясовано, що основними структурними моделями прикметникових словосполучень з урахуванням їх системних особливостей є: **Adv+Adj**: particularly unusual (Harry); very eerie (library); deadly serious (Dumbledore); remotely handsome (Tom Riddle); **Adj+Vinf**: delighted to hear (Ron); too busy to call (Hagrid); too weak to move (Harry); magic enough to come (elf); **Adj+Ving**: busy feeling (Harry); good at drawing (Hermione); aware of deciding (Ron); **Pr+Adj**: something peculiar; nothing special; anything unusual; something big and squashy; something very small and grey; nothing mysterious to bother; anything as horrible as your head; **Adj1+conj+Adj2**: signed and sealed (a deal); magical or normal (people); exhausted but delighted (Hermione); either broken or whole; nice and easy (exams); **(as)+Adj+as+N**: white as marble (face); quiet as shadow (Harry); large as cabbages (flowers); **(as)+Adj1+as+Adj2**: as good as dead (Voldemort); **Adj+prep+N/Pr**: angry with her (Ron); pleased with himself (Harry); ashamed of yourself [5, 10].

Вивчення І. Терсіною структури прикметникових словосполучень текстів поттеріани виявило високу концентрацію сурядних зв'язків, тобто загальна кількість сурядних структур становить 70% від загальної кількості досліджених нею словосполучень. Серед них найбільш поширеними є дво-трикомпонентні словосполучення, елементи яких поєднані за допомогою сурядного сполучника або без нього, що відповідають структурним моделям: **Adj1+and+Adj2+(N)**: weak-chinned and weedy (Tom Riddle); abashed and angry (Draco); bravest and greatest (Harry); **Adj1+Adj2+(N)**: foul, simpering (smile); large, bat-like (ears); **Adj1+Adj2+conj+Adj3+(N)**: high, unbroke and earsplitting (note); **Adj1+Adj2+Adj3+(N)**: tiny, wrinkled, newborn (bird); vast, low-slung, hairy (body) [5, 11].

У контексті нашого дослідження цікавими є висновки авторки про те, що популярними у циклі романів для характеристики зовнішності і опису предметів є словотворчі моделі (Adj)+ed/+looking, наприклад, still purple-faced, still mustached (Uncle Vernon); white-faced and tight-lipped (Snape); puffy-eyed and tousle-haired (George Weasley); very battered-looking (wand); wizened, frail-looking (wizard).

Окрім того, І. Терсіна зазначає, що утворення індивідуальних образів нерального світу досягається також через структури порівняння, наприклад, small, jewel-bright (birds), lamp-like yellow (eyes), large, bat-like (ears) [5, 15].

Питання запозичення як один із способів творення неологізмів у творах жанру фентезі дослідила вітчизняна дослідниця І. Александрук. У своєму дослідженні авторка порівнює запозичення і їх трансформацію у творах різних британських авторів, зокрема Дж. К. Ролінг. Так, наприклад, за твердженнями І. Александрук, Дж. К. Ролінг вживає слово *Tarantallegra* на позначення закляття, дія якого спрямована на те, щоб змусити людину швидко танцювати: «*Tarantallegra!*» he shouted, his wand pointing at Neville, whose legs went immediately into a kind of frenzied tap-dance, unbalancing him and causing him to fall to the floor again. Лексична інновація *Tarantallegra* – це назва народного танцю, а *allegro* означає «веселий, радісний». Значення інновації впливає із значення її безпосередніх складників, підтвердженням якого виступає контекст [1, 3].

У свою чергу, дослідниками А. Михальовим та О. Коваленко досліджено принципи просторово-часової організації чарівного світу у романах Дж. К. Ролінг про Гаррі Поттера [2]. Автори зазначають, що у своїх творах Дж. К. Ролінг створила фантастичний світ, який живе за законами «казкової реальності». Вони містять в собі всі елементи чарівно-казкового світу, які виступають у якості основних конструктивів створюваної казкової реальності. При цьому автори відзначають, що вирізняльною рисою авторки романів є незвично широкий контекст реально-побутового, який постійно перетинається з чарівно-фантастичним. Досягає такої єдності авторка через уведення двох постійних хронотипів: хронотив будинку Дурслів і всього, що з ним пов'язано (буденний світ) та хронотипу Хогвартса (чарівний світ) [2].

Отже, із вказаного вище можна зробити висновок, що сучасні лінгвістичні дослідження творів Дж. К. Ролінг про хлопчика-чарівника мають дещо фрагментарний характер, тобто учені приділяють увагу вивченню деяких аспектів та складників процесу словотвору. Нині особливо широко досліджено зазначений твір з точки зору перекладознавства, його стилістичної організації та особливостям передавання специфічної лексики тією чи тією мовою. На разі не запропоновано єдиного підходу до класифікації лексичних одиниць та їх дослідження з погляду сучасного мовознавства, не встановлено морфологічної та етимологічної основи лексики досліджуваного твору жанру «фентезі».

Література

1. Александрук І. Вербалізація можливих світів у жанрі фентезі (на матеріалі творів сучасних англійських та американських авторів): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / І. Александрук. – Харків, 2011. – 20 с.

2. Михилев А.Д., Коваленко О.Ю. Принципы пространственно-временной организации волшебного мира в романах Дж. К. Ролинг о Гарри Поттере [Электронный ресурс] / А.Д. Михилев, О.Ю. Коваленко // Режим доступа : http://www-philology.univer.kharkov.ua/nauka/e_books/visnyk_994/content/mikhilev_kovalenko.pdf. – Заглавие с экрана.

3. Потапова А.Є. Відтворення стилістичних засобів у перекладі дитячої художньої літератури (на матеріалі українських, німецьких та російських перекладів творів Дж. К. Ролінг) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. : 10.02.16 – перекладознавство / А.Є. Потапова ; Південноукраїнський національний педагогічний університету імені К.Д. Ушинського. – Одеса, 2011. – 20с.

4. Солодова О. Лінгвокогнітивні характеристики композиції тексту англійських казок Дж. К. Роулінг: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / О. Солодова; Харк. нац. ун-т ім. В. Каразіна. – Х., 2008. – 20 с.

5. Терсіна І.З Прикметникові словосполучення у текстах поттеріани: системні та ідіолектичні особливості : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. : 10.02.04 – германські мови / І.З. Терсіна ; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К., 2009. – 20с.

Джабраилова С.Р.

Дагестанский государственный педагогический университет

ФРЕЙМОВАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ ЛЕКСИКИ И ЕЕ ОТЛИЧИЕ ОТ ДРУГИХ ЛЕКСИЧЕСКИХ СИСТЕМАТИЗАЦИЙ

Фреймовый подход, как известно, принципиально отличается от остальных типов систематизации лексики. Это различие заключается в том, что, в процессе составления различных лексических группировок, мы следуем от когнитивного уровня к языковому, т.е. в основе систематизации лежит ментальная модель фрагмента действительности.

Фреймовая организация лексики – это разделение на лексические группы, которые по-отдельности могут представлять своим содержанием единое целое, т.к. каждая из них представляет некую единую схему опыта функционирования лексики на когнитивном уровне. В каждом из случаев, значение каждой лексической группы будет необходимо свести с фреймом как общим и целым значением, а т.к. знание, которое несут объединения слов в каждой группе, можно постичь как некую целостную сущность, то деление этих слов на группы – явление резонное.

Анализ номинативного фрейма достаточно важен при исследовании близких по значению проблем, так или иначе связанных с анализом *ментального лексикона*. В этой области необходимо решать такие важные проблемы как когнитивные функции слова и проблемы составления словаря. Известно огромное количество различных теорий состава, семантического или формального построения лексикона, которые играют большую роль в исследовании проблем обработки и переработки языковых значений, а также – процессов сопоставления слова с лексикализацией структур знания и вербализацией разных концептов.